

OED
Postboks 8148 Dep.
0033 Oslo

Lysebotn 26.06.14

Alv Arne Lyse
Dokken 7
5006 Bergen

REVISJON AV KONSESJONSVILKÅR I STØLSÅNÅ I ROGALAND - HØRINGSUTTALELSE TIL TILLEGGSUTREDNINGER FRA NVE

Denne utalen gjelder brev fra Olje- og Energidepartementet (OED) dagsett 11. juni 2014 om Regulering av Årdalsvassdraget, Stølsånå og Lysevassdraget mv. – Utsending av tilleggsinformasjon. Undertegnede ønsker å kommentere momentene som omhandler Stølsånå i Forsand kommune

Spørsmålet om minstevannføring i Stølsånå må behandles som en separat sak. Konsesjonene av 1961 og 1962 må tas inn i vurderingen, da mye av vannføringen i Stølsånå ble ført bort i disse reguleringene. Det er selvsagt at det å innta -61 og -62 konsesjonen endrer bildet fullstendig når det gjelder spørsmålet om grunnlaget for minstevannføring i Stølsånå og kunnskapsgrunnlaget må oppdateres tilsvarende. Dette krever en omfattende høring av sakens fakta før beslutning kan tas om minstevannføring. Dette mener undertegnede også er i tråd med NVE sin anbefaling til departementet i brev av 4.6.2014

Undertegnede fremmet i allerede i 1998 kravet om at det måtte åpnes revisjonssak i Stølsånå basert på 1948-konsesjonen. Som en følge av dette åpnet NVE for revisjon av Stølsånå, og startet med dette en revisjonsprosess som har pågått siden. Det har her vært flere høringsrunder, og to tidligere synfaringer i Stølsånå, med bl.a OED, NVE, kommune, grunneiere, fylkesmann m.fl, i tillegg til synfaringen nå i juni 2014.

NVE viser i sitt brev til OED av 4. juni 2014 til gjennomgangen av det såkalte ekspertutvalget (revisjonsrapporten 49/2013), der Stølsånå ikke ble prioritert blant de 50 vassdragene der man vil prioritere minstevannføring (katehori 1.1), mens Stølsånå her ble plassert i kategori 1.2. Undertegnede mener at innstillingen av Stølsånå til kat. 1.2 i revisjonsrapporten 49/2013 ikke kan gjelde for behandlingen av Stølsånå-saken, da denne saken ble startet 15 år tidligere. Ekspertutvalgets innstilling kan ikke gis tilbakevirkende kraft på en sak som har vært lenge under behandling, og som har ligget mer enn 10 år hos OED uten å bli sluttbehandlet. Viser

her f.eks til brev fra Miljøverndepartementet av 21.10.2004 der det forutsettes at spørsmålet om minstevannføring i Stølsånå tas opp i full bredde ved revisjon av 1961- og 1962-konsesjonene.

Det må gjøres en grundig gjennomgang av alle tilgjengelig data og rapporter om Stølsånå i forbindelse med den videre revisjonsprosessen. Det er eksempelvis hittil ikke gjennomført skikkelige undersøkelser av status for fiskebestandene i Stølsånå, eller seriøse faglige vurderinger av omfanget av skadene som fjerning av mer enn 85 % av vannføringen har påført elva. Det arbeidet som er gjort hittil er ikke grundig nok til å gjennomføre en reell saksbehandling, og må suppleres.

Det er også påfallende at NVE i sin innstilling til OED skriver at man ikke kan prioritere slipp av minstevannføring da ”situasjonen for fiskebestandene ble vurdert som tilfredsstillende”. Dette er ikke korrekt. Bl.a gjør en 85 % reduksjon i vannføringen at laksen og sjøauren ikke lengre klarer å passere en foss mer enn 400 meter nedenfor det opprinnelige vandringshinderet, med den følge at anadrom fisk har mistet tilgangen til om lag en tredjedel av de opprinnelige gyte- og oppvekstområder. Dette ble da også påpekt av undertegnede under synfaringen med OED i Lysebotn 18.06.14. Gytefisktellinger gjennomført årvisst siden 1998 viser at dagens gytebestand av laks i Stølsånå er på et absolutt minimumsnivå, vanligvis kun fem – ti laks, og elva er ødelagt som sportsfiskeelv. Stølsånå produserer i dag i svært liten grad et overskudd av laks som er høstbart fra samløpet med Lyseelva og ned til sjøen. Den kraftige reduksjonen i vannføring fører selvsagt til redusert produksjon av lakse- og sjøaureunger i Stølsånå, men også til redusert vannføring og fiskeproduksjon på 1 km lang strekning fra samløpet ned til sjøen. Lite vann i Stølsånå fører også til dårligere forhold for oppvandring av laks og sjøaure til vassdraget, noe som fører til økt predasjon i fjorden pga av Lysefjordens tallrike (og fredede) steinkobbebestand. I tillegg gir den lave vannføringen i Stølsånå dårligere fiskeforhold fra samløpet og ned til sjøen. Fisket i hele vassdraget er for øvrig tilgjengelig for allmenheten via fiskekortsalg åpent for alle. Lyseelva er for øvrig siden 2000 kalket i statlig regi via kalkdoserer ved gården Lyse, tre kilometer fra sjøen. Dette har medført at vannkvaliteten i dag er god for laks og sjøaure, men vannføringen er i dag den begrensende faktoren.

Det foreligger eksempelvis heller ikke simuleringer av ulike vannføringer i Stølsånå, med henblikk på hvordan elva oppleves av de titusenvis av turister som årlig besøker Lysebotn og Kjerag, som alle har utsyn over større eller mindre deler av vassdraget. Lysefjorden inklusiv Lysebotn utgjør et friluftsområde av internasjonal verdi, men på tross av dette finnes det ingen simuleringer eller vurderinger av en minstevannføring i forhold til den landskapsmessige opplevelsesverdien av Stølsånå. Som det kom fram med all tydelighet under synfaringen i Stølsånå 18.06.14 er dette vassdraget et trist syn på lave vannføringer, nærmest som en steinørken å se til. Dette reduserer selvsagt opplevelsesverdien av naturen i området for turister og andre. Det er pålagt minstevannføring i flere vassdrag av hensyn til turisme og naturopplevelsen på steder med langt færre besøkende enn Lysebotn. Lysebotn/Kjerag ligger svært høyt oppe mht besøkstall av turister i Norge. I brevet til OED av 04.06.14 skriver NVE

at en revisjon av vilkårene i konsesjonene for Lysereguleringen (Stølsånå) fra 1961 og-62 ikke kan gjennomføres uten en prosess med bred høring og evt nye utredninger som grunnlag for en beslutning. Undertegnede støtter dette synet, og krever at det gjennomføres en revisjon av Stølsånå i full bredde der også konsesjonene av 1961 og 1962 fullt ut hensyntas, sammen med konsesjonen av 1948.

Konklusjoner

- Stølsånå må behandles separat, og uavhengig av den videre behandlingen av revisjonen av Årdalsvassdraget.
- Det må gjøres en grundig gjennomgang av alle tilgjengelig data og rapporter om Stølsånå i forbindelse med den videre revisjonsprosessen, arbeidet som er gjort hittil er ikke grundig nok til å gjennomføre en reell saksbehandling.
- Vurderingen av minstevannføring i Stølsånå må gjøres helt uavhengig av revisjonsrapporten 49/2013, da revisjonsprosessen for Stølsånå startet 15 år tidligere.
- I brevet til OED av 04.06.14 skriver NVE at en revisjon av vilkårene i konsesjonene for Lysereguleringen (Stølsånå) fra 1961 og-62 ikke kan gjennomføres uten en prosess med bred høring og evt nye utredninger som grunnlag for en beslutning. Undertegnede støtter dette synet, og krever at det gjennomføres en revisjon av Stølsånå der konsesjonene av 1961 og 1962 fullt ut hensyntas sammen med konsesjonen av 1948.

Med hilsen

Alv Arne Lyse

Kopi:

Forsand kommune
Rogaland Fylkeskommune
Fylkesmannen i Rogaland, miljøvernavdelingen
Miljødirektoratet
Norges Jeger og Fiskerforbund
Samarbeidsrådet for Naturvernsaker
Naturvernforbundet i Rogaland
Stavanger Turistforening
Lyse sameige